

Maktabgacha ta'limda musiqiy - estetik rivojlantirish mashg'ulotlarini tashkil etishning innovatsion usullari

Malika Shuhrat qizi Nabiyeva
Buxoro psixologiya va xorijiy tillar instituti

Annotatsiya: Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarning musiqiy-estetik rivojlanishini ta'minlash, ularning ijodiy qobiliyatlarini oshirish va musiqiy madaniyatni shakllantirish dolzarb masalalardan biridir. Ushbu jarayonda innovatsion yondashuvlar va zamonaviy metodlardan foydalanish bolalarning qiziqishini oshirish va ta'lim samaradorligini kuchaytirishda muhim ahamiyatga ega. Multimedia texnologiyalari yordamida musiqiy darslarni interaktiv va qiziqarli shaklda tashkil etish mumkin. Bolalar uchun musiqiy kompozitsiyalarni animatsiyalar, video va audiomateriallar orqali taqdim etish, ularda musiqaga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi. Ta'lim tizimida innovatsion usullardan foydalanish nafaqat samaradorlikni oshirish, balki o'quvchilarning qiziqishini orttirishda ham muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: ta'lim tizimi, samaradorlik, video va audiomateriallar, qiziqishini orttirish, musiqiy kompozitsiyalar, dolzarb masalalar, multimedia texnologiyalari

Innovative methods of organizing musical and aesthetic development classes in preschool education

Malika Shukhrat kizi Nabiyeva
Bukhara Institute of Psychology and Foreign Languages

Abstract: Ensuring the musical and aesthetic development of children in preschool institutions, improving their creative abilities and forming a musical culture is one of the urgent issues. The use of innovative approaches and modern methods in this process is important in increasing children's interest and increasing the effectiveness of education. With the help of multimedia technologies, music lessons can be organized in an interactive and interesting way. Presenting musical compositions for children through animations, video and audio materials increases their interest in music.

Keywords: education system, efficiency, video and audio materials, increasing interest, musical compositions, urgent issues, multimedia technologies

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarning musiqiy-estetik rivojlanishini ta'minlash, ularning ijodiy qobiliyatlarini oshirish va musiqiy

madaniyatni shakllantirish dolzarb masalalardan biridir. Ushbu jarayonda innovatsion yondashuvlar va zamonaviy metodlardan foydalanish bolalarning qiziqishini oshirish va ta'lim samaradorligini kuchaytirishda muhim ahamiyatga ega.

1. O'yin texnologiyalari orqali o'rgatish. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun musiqiy mashg'ulotlarni tashkil etishda o'yin texnologiyalaridan foydalanish samarali hisoblanadi. Musiqiy o'yinlar bolalarda ritmni his qilish, qo'shiq kuylash va ijro etish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Masalan, musiqiy topshiriqli harakatli o'yinlar bolalarda musiqaga moslashish va ijodiy ifodani shakllantiradi. Bu usul orqali bolalar musiqiy faoliyatga qiziqib, faol ishtirok etadi.

2. Multimedia texnologiyalaridan foydalanish. Zamonaviy texnologiyalarni ta'lim jarayoniga joriy etish musiqiy estetik tarbiyada yangi imkoniyatlarni ochib beradi. Multimedia texnologiyalari yordamida musiqiy darslarni interaktiv va qiziqarli shaklda tashkil etish mumkin. Bolalar uchun musiqiy kompozitsiyalarni animatsiyalar, video va audiomateriallar orqali taqdim etish, ularda musiqaga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi. Shuningdek, musiqiy dasturlar va ilovalar orqali bolalar musiqa asboblari bilan tanishib, ularni virtual tarzda ijro etishni o'rganadi.

3. Integratsiyalashgan yondashuv. Musiqiy estetik tarbiyani boshqa sohalar bilan integratsiya qilish bolalarda kompleks qobiliyatlarni shakllantirishga xizmat qiladi. Masalan, rasm chizish, qo'g'irchoq teatri yoki hikoya aytish bilan musiqani birlashtirib, bolalarning tasavvurini boyitish va ijodiy tafakkurini rivojlantirish mumkin. Bu usul bolalarda turli san'at turlariga nisbatan qiziqish uyg'otib, musiqani yanada chuqurroq o'zlashtirishga yordam beradi.

4. Individual yondashuv va ijodiy imkoniyatlarni rivojlantirish. Har bir bolaning qobiliyati va qiziqishlarini hisobga olgan holda mashg'ulotlarni tashkil etish muhimdir. Innovatsion yondashuvlarda har bir bola uchun mos usul va metodlardan foydalanish, ularning individual qobiliyatlarini rivojlantirish imkonini beradi. Masalan, musiqiy improvizatsiyalar, qo'shiq yozish yoki oddiy ritmik ijrolarni bajarish orqali bolalar o'zlarini erkin ifoda qilishga o'rganadi.

5. Musiqiy terapiya elementlarini qo'llash. Musiqiy terapiya nafaqat bolalarning musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirishda, balki ularning psixologik va emotsional holatini yaxshilashda ham katta rol o'ynaydi. Tabiat tovushlari, klassik musiqa va meditatsiya usullaridan foydalanib, bolalar uchun tinchlantiruvchi va ijodiy muhit yaratish mumkin. Bu esa bolalarning umumiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Bugungi kunda ta'lim tizimida innovatsion usullardan foydalanish nafaqat samaradorlikni oshirish, balki o'quvchilarning qiziqishini orttirishda ham muhim ahamiyatga ega. Musiqa mashg'ulotlarida ham innovatsion usullarni qo'llash, an'anaviy yondashuvlardan farqli ravishda, o'quv jarayonini interaktiv va qiziqarli qilish imkonini beradi. Quyida musiqa mashg'ulotlarini tashkil etishda qo'llash mumkin bo'lgan ayrim innovatsion usullar haqida so'z yuritamiz.

1. Multimediali texnologiyalarni qo'llash

Multimediali texnologiyalar musiqa mashg'ulotlarida keng imkoniyatlar yaratadi. Masalan, o'quvchilar musiqa asarlarini tinglash bilan birga, ularning ijro uslubini video orqali kuzatishlari mumkin. Bundan tashqari, maxsus dasturlar yordamida musiqa asarlarini analiz qilish va kompozitorlarning ijodini chuqurroq o'rganish imkoniyatlari yaratiladi.

Multimediali vositalardan foydalanish quyidagi afzalliklarni beradi:

- O'quvchilarni qiziqtirish va ularda musiqa san'atiga bo'lgan ishtiyoqni oshirish;
- Qiyin mavzularni tushuntirishni osonlashtirish;
- Mustaqil ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytirish.

2. Virtual va kengaytirilgan haqiqat texnologiyalaridan foydalanish

Virtual haqiqat (VR) va kengaytirilgan haqiqat (AR) texnologiyalari musiqa mashg'ulotlariga yangi nafas bag'ishlaydi. Masalan, VR yordamida o'quvchilar simfonik orkestr tarkibiga qo'shilib, musiqachilarning bir qismi kabi tajriba orttirishlari mumkin. AR texnologiyalari esa musiqa asboblarni o'rganishda foydali bo'lishi mumkin, chunki ular virtual ko'rsatmalar va real asboblarning birgalikda ishlashiga imkon beradi.

3. Gamifikatsiya

Gamifikatsiya, ya'ni o'yin elementlarini ta'lim jarayoniga kiritish, musiqa mashg'ulotlarini yanada qiziqarli qiladi. Masalan:

- Notalarni o'rganish uchun maxsus interaktiv o'yinlar;
- Onlayn platformalarda musiqiy viktorinalar tashkil etish;
- Ballar tizimi orqali rag'batlantirish va o'quvchilarni musobaqalarga jalb qilish.

Gamifikatsiya nafaqat o'quvchilarning ishtirokini oshiradi, balki ularning ijodiy fikrlash va musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirishga ham yordam beradi.

4. Individual yondashuvni qo'llash

Har bir o'quvchining musiqiy qobiliyati va qiziqishlari har xil. Innovatsion usullar orqali individual yondashuvni amalga oshirish osonlashadi. Masalan:

• Maxsus mobil ilovalar yordamida har bir o'quvchining o'ziga xos mashqlarini yaratish;

- Onlayn platformalarda individual rivojlanish yo'nalishini kuzatib borish;
- Audio va video yozuvlar orqali o'quvchilarning ijrolarini tahlil qilish.

5. Kolaboratsion yondashuv

Hamkorlikda ishlash usullari orqali o'quvchilar o'zaro fikr almashadi va birgalikda ijod qilish imkoniga ega bo'ladilar. Masalan:

- Guruhlarda musiqa asarlarini ijro etish va muhokama qilish;
- Onlayn musiqiy loyihalar ustida ishlash;
- Birgalikda musiqa kompozitsiyalarini yaratish.

Xulosa qilib shuni aytish kerakki, maktabgacha ta'limda musiqiy-estetik rivojlantirish mashg'ulotlarini tashkil etishda innovatsion usullarni qo'llash bolalarning ijodkorlik qobiliyatlarini shakllantirishda va musiqiy madaniyatni rivojlantirishda samarali hisoblanadi. O'yin texnologiyalari, multimedia vositalari, integratsiyalashgan yondashuv va musiqiy terapiya elementlaridan foydalanish orqali bolalarning musiqaga bo'lgan qiziqishini kuchaytirish va ularning har tomonlama rivojlanishini ta'minlash mumkin. Musiqa mashg'ulotlarini tashkil etishda innovatsion usullardan foydalanish ta'lim jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqadi. Bunda zamonaviy texnologiyalar, interaktiv va ijodiy yondashuvlar orqali o'quvchilarning musiqiy savodxonligi oshadi, ijodkorliklari rivojlanadi va bu sohada yanada yuqori natijalarga erishishlari uchun zamin yaratiladi. Ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni keng joriy etish kelajakda yetuk musiqachilarni tayyorlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. К.Б. Холиков. Дизели мажор ва минор тоналлигини аниқлашнинг оптимал усуллари. *Science and Education* 3 (9), 416-421.
2. К.Б. Холиков. Бемолли мажор ва минор тоналлигини аниқлашнинг оптимал усуллари ва креативлиги. *Science and Education* 3 (10), 533-539.
3. К.Б. Холиков. Теоретические основы определения механических свойств музыкальных и шумовых звуков при динамических воздействиях.. *Scientific progress* 2.
4. К.Б. Холиков. Место творческой составляющей личности преподавателя музыки и её роль в обучении детей общеобразовательной школе. *Science and Education* 3 (8), 145-150.
5. KB Kholikov. Harmony to voice exercise their role in the regulation of muscular activity in vocal music. *Scopus, musical education.*, 705-709.
6. KB Kholikov. The content of a music lesson in a comprehensive school. *Web of Science Magazine*, 1052-1059.
7. KB Kholikov. Polyphonic forms of music based on traditional organizational principles. *Web of Science Magazine*, 375-379.
8. KB Kholikov. signs. The main elements of music, their formative action. *Melody. Theme. Web of Science* 2, 720-728.
9. KB Kholikov. The role of theory and application of information systems in the field of theory, harmony and polyphony of music. *musical education - Web of Science*, 1044-1051.
10. К.Б. Холиков. Область применения фугированных форм. Тройные и четверные фуги. Фугетта и Фугато. *Scientific progress*, 2.

11. К.Б. Холиков. Форма музыки, приводящие к структурной, драматургической и семантической многовариантности произведения. Журнал *Scientific progress* 2 (№ 4), 955-960.
12. К.Б. Холиков. Проблематика музыкальной эстетики как фактическая сторона повествования. *Science and Education* 3 (5), 1556-1561.
13. К.Б. Холиков. Проблема бытия традиционной музыки Узбекистана. *Science and Education* 3 (5), 1570-1576.
14. К.Б. Холиков. Отличие музыкальной культуры от музыкального искусства в контексте эстетика. *Science and Education* 3 (5), 1562-1569.
15. К.Б. Холиков. Пение по нотам с сопровождением и без него по классу сольфеджио в высших учебных заведениях. *Science and Education* 3 (5), 1326-1331.
16. К.Б. Холиков. *Musical pedagogy and psychology*. *Bulletin of science and education*. 99 (21-2), 58-61.
17. К.Б. Холиков. Значение эстетического образования и воспитания в общеобразовательной школе. *Science and Education* 3 (5), 1549-1555.
18. К.Б. Холиков. Эстетическое воспитание молодёжи школьного возраста в сфере музыки. *Science and Education* 3 (5), 1542-1548.
19. К.Б. Холиков. *Methods of musical education through education in universities*. *musical education - Web of Science* 3 (66), 57-60.
20. К.Б. Холиков. Роль педагогических принципов метода моделирования, синтеза знаний при моделировании музыкальных систем. *Science and Education* 3 (3), 1032-1037.
21. К.Б. Холиков. Музыка как релаксатор в работе мозга и ракурс ресурсов для решения музыкальных задач. *Science and Education*. 3 (3), 1026-1031.
22. К.Б. Холиков. Музыкальное образование и имитационное моделирование процесса обучения музыки. *Science and Education* 3 (3), 1020-1025.
23. К.Б. Холиков. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. *Scientific progress* 2 (4), 96-101.
24. К.Б. Холиков. Необходимые знание в области проектирования обучения музыкальной культуры Узбекистана. *Scientific progress* 2 (6), 952-957.
25. К.Б. Холиков. Некоторые методические трудности, возникающие при написании общего решения диктанта по предмету сольфеджио. *Scientific progress*. 2 (№3), pp. 734-742.
26. К.Б. Холиков. К вопросу вокальной музыке об адресате поэтического дискурса хора. *Scientific progress*. 2 (№ 3), pp. 1087-1093.

27. К.Б. Холиков. Роль электронного учебно-методического комплекса в оптимизации музыкального обучение в общеобразовательной школе. *Scientific progress* 2 (4), 114-118.

28. К.Б. Холиков. Модульная музыкальная образовательная технология как важный фактор развития учебного процесса по теории музыки. *Scientific progress* 2 (4), 370-374.

29. К.Б. Холиков. Вокал, вокалист, вокализ. Ария, ариозо и ариетта. *Science and Education* 3 (2), 1188-1194.

30. К.Б. Холиков. Характерная черта голоса у детей, певческая деятельность. *Science and Education* 3 (2), 1195-1200.